

ŠTÚDIE ANALÝZY

Miroslav Nožina*

Globální zločin v malých zemích – případ České republiky

Bouřlivé změny na konci 80. a počátkem 90. let s sebou nepřináší jenom pozitivní jevy jako rozvoj, svobodu či oslabení vojensko-politických hrozeb globální bezpečnosti. Liberalizace společnosti, probíhající ekonomická a sociální transformace v postkomunistických zemích, to vše vytváří vhodné prostředí pro šíření takových sociálně-patologických jevů, jako je terorismus, extremismus, násilí, nelegální migrace, obchod s lidmi, prostituce, hospodářská kriminalita, zneužívání drog... Těmto *new threats* – novým hrozbám – řada zemí světa, zejména v posledních dvou desetiletích,

* Miroslav Nožina; *Ústav mezinárodních vztahů, Praha*

čelí se stále většími obtížemi. Krok do demokratického světa byl pro postkomunistické země zároveň i krokem do světa mezinárodního zločinu. Ten dnes operuje v globálních dimenzích a představuje vážné bezpečnostní riziko pro řadu zemí světa.

Světové kriminální sítě

Skutečně globálním problémem se mezinárodní organizovaný zločin stává až zhruba v posledních třech desetiletích. Organizovaná kriminalita v tomto období získává doposud nepoznané dimenze, v nichž se zločinecké organizace přetvářejí v nadnárodní korporace. Tyto korporace jsou vysoce profesionalizované, disponují značnými finančními prostředky a špičkovým technickým vybavením, mají mezinárodní spojení a působnost. Jejich členové ve snaze o zajištění bezpečnosti a beztrestnosti svého nezákonného podnikání neváhají korumpovat vysoké státní představitele a pronikají do oficiálních společenských struktur, mnohdy na nejvyšší úrovni. Organizovaná zločinnost se vedle USA a Itálie stala značným problémem v Japonsku, Mexiku, Kolumbii, Německu, Nizozemí, Velké Británii. Jsou jí zasaženy prakticky všechny evropské státy. Francouzský exprezident Francois Mitterrand ji označil za problém, který „může ohrozit i naše vlády“. OSN řadí organizovaný zločin mezi největší rizika bezpečnosti lidstva.

Pro „průmysl zločinu“, jak bývají organizované kriminální aktivity vcelku výstižně charakterizovány, je příznačná snaha o dosažení maximálního zisku. Na rozdíl od ideologicky zaměřených teroristických, extremistických, rasových, náboženských, ultranacionalistických aj. seskupení, která jsou zaměřena na destabilizaci společenského *statu quo*, organizovaný zločin nemá zájem společnost rozvracet, chce z ní pouze v co největší míře těžit – a to bez ohledu na společenské normy a použité prostředky. Primárně proto poskytuje zboží a služby, které jsou zákonem omezeny, případně zcela zakázány, avšak v populaci po nich existuje trvalá poptávka. Z těchto důvodů je cena nelegálního zboží a služeb vyšroubována do značné výše a za podstoupené riziko poskytuje vysoký zisk.

Z rozborů struktury nákladů je zřejmé, že kriminální podnikání dosahuje značně vyšší ziskovosti ve srovnání s legálně působícími organizacemi. Jestliže zisk velkých obchodních koncernů dosahuje při obvyklé hospodářské činnosti na 100 DM výše asi 2 DM, je poměr mezi ziskem a obratem u zločineckých organizací až 25x vyšší (zisk 50 DM na 100 DM odbytu). V jistém slova smyslu se v případě OZ, tak jak se s ním dnes setkáváme, jedná o kriminálně-podnikatelskou aktivitu, organizovanou podle modelu prosperujícího podni-

ku a pružně reagující na nejnovější trendy jak v oblasti nabídky a poptávky, tak i v oblasti využívání nejmodernějších poznatků vědy a techniky. Právě zde leží hlavní důvody prudkého rozmachu nadnárodní kriminality.

Vznik a rozvoj „světového domu“ v druhé polovině 20. století změnil od základu podmínky, v nichž operuje jak legální, tak i nelegální podnikání. Dochází ke globalizaci mezinárodních obchodních a finančních sítí, zvyšuje se propustnost hranic, narůstá vzájemná závislost a propojenost států, národů a jejich ekonomik. Světovou ekonomiku ovládají multinacionální koncerny. Objevují se informační dálnice, gigantické transfery lidí, zboží, a peněz. V oblasti dopravy prudce narůstá pohyb lidí a zboží přes hranice států. Do Evropy směřují nejenom krátkodobí návštěvníci, ale i silné migrační vlny ze severní Afriky, Středního a Dálného východu. Společně s mobilitou populace dramaticky narůstá i mezinárodní obchod, resp. dochází ke globální akceleraci vývozu a dovozu zboží a služeb.

To vše se odráží i ve sféře „šedých“, pololegálních a „černých“, ilegálních ekonomik. Tyto ekonomiky paralelně kopírují dynamický vývoj v legální sféře. Nárůst nadnárodních hospodářských aktivit „podnikání“ v ilegální sféře navíc výrazně usnadňuje, protože národní bezpečnostní složky nejsou schopné tak velké objemy dodávek zboží a lidí, přecházející přes jimi kontrolované území, účinně kontrolovat. Propustnost státních hranic se neúměrně zvyšuje a celní kontroly znamenají pro podlounické organizace jenom malý problém.

V kontextu katalyzačních faktorů ilegálních činností zaujímá významné postavení i situace na straně poptávky, resp. stav společnosti. Je smutnou realitou doby, že poptávka po nelegálním zboží a službách ve světovém měřítku stoupá. Globalizace ekonomiky se sebou nese i globalizaci životního stylu. S revolucí v oblasti komunikací a dopravy se šíří i přijímání unifikovaných kulturních vzorů. Objevuje se fenomén masového konzumu a poptávky po „módních“ druzích zboží – ať už legálního či nelegálního. Lidé v méně rozvinutých zemích a lidé s nižšími příjmy se snaží vyrovnat modelu spotřeby v hospodářsky vyspělých státech či alespoň domněle kopírovat životní styl svých kulturních vzorů. Tak se ilegální komoditou světového významu stávají drogy a také ilegálně rozmnožované hudební nahrávky, počítačové programy, napodobeniny světových značek aj. Ve zostřující se mezinárodní konkurenci všeobecně narůstá množství firem balancujících na hraně zákona (mnohdy i za jeho hranic), politických, náboženských aj. seskupení náchylných řešit své nezákonné problémy nezákonnou cestou. Z tohoto prostředí přichází množství objednávek na specializované kriminální úkony a vysoká je i ochota těchto seskupení se do řetězců nezákonných aktivit zapojovat.

Sortiment „služeb“ a „zboží“, které dnes nadnárodní organizovaný zločin nabízí, je v důsledku toho značně široký – zbraně, drogy, radioaktivní materiály, levné pracovní síly, napodobeniny světových značek, kradené automobily a jiné komodity, služby od vydírání přes hazardní hry a prostituci, vývoz ekologicky závadného odpadu do třetích zemí, ilegální obchodní transakce, nájemné vraždy... Vždy se jedná o aktivity, které bez ohledu na zákonnost přinášejí vysoké zisky. Experti OSN a Mezinárodního měnového fondu odhadují, že roční zisk organizovaného zločinu činí 1 bilión dolarů, tedy 4 % světového hrubého domácího produktu (ještě před deseti lety byly tyto odhady poloviční). V Rusku dnes mafie kontroluje 30-40 % společenského produktu, vysoký je i podíl organizovaného zločinu na vytváření HDP v Bolívii, Peru, Nigérii, Pákistánu aj.

Tyto nezákonné zisky je nutné legalizovat. „Praní špinavých peněz“ se řadí v oblasti organizovaných kriminálních aktivit k nejsložitějším operacím. Jeho rozvoji výrazně napomohlo i budování globálních finančních sítí. Ty na jedné straně značně urychlují obchodní transakce, na straně druhé OZ jejich prostřednictvím provádí rychle, snadno a relativně beztržně mezinárodní platby a zastírací transfery zisků z nelegální činnosti. Právě v této chvíli prochází pročišťovacím procesem na naší planetě kolem 150 miliard dolarů.

Obchodní a finanční dění se soustřeďuje ve světových a regionálních metropolích – Londýně, Frankfurtu, New Yorku, Tokiu, Hongkongu... Jedná se o součást daleko širšího fenoménu, kterým je nárůst úlohy velkých městských center jako uzlových bodů globální ekonomiky. Tato centra soustřeďují kapitál, disponují rozvinutou dopravní a telekomunikační infrastrukturou, výdobytky technického pokroku. Díky svému propojení s nejrůznějšími částmi světa v sobě koncentrují množství kosmopolitních prvků. V rámci velkých městských celků dnes vedle sebe koexistují komunity z Asie, Afriky, Evropy, Ameriky. Fungují jako základna a katalyzátory nadnárodních transakcí.

Specifické vlastnosti světových metropolí zákonitě přitahují i organizovaný zločin, kterému toto prostředí poskytuje množství příležitostí k nezákonným aktivitám. Původně národní, klanová či kulturně-regionální zločinecká seskupení, jako jsou italská mafie, turecké a balkánské zločinecké klany, čínské triády, arabské gangy, subsaharské gangy, latinskoameričtí „narcos“, kavkazské klany a nejrůznější seskupení z bývalého SSSR aj., opouštějí zejména po skončení studené války svá tradiční teritoria, aby se zapojila do světového kolotoče zločinu. V nových místech působení praktikují doposud neznámé způsoby a metody kriminálního „podnikání“, jimž nezkušené lokální bezpečnostní složky čelí jen s obtížemi.

Charakteristickým trendem dneška je i internacionalizace skupin působících ve sféře kriminálních ziskových aktivit, jejich spolupráce a flexibilní výměna know-how, potřebného k páčání trestné činnosti v mezinárodním měřítku. Vznikají i dohody o vymezení sfér vlivu mezi těmito seskupeními. I když základ jeho organizačních vazeb nadále tvoří struktury vybudované na příbuzenských a etnických svazcích – přinejmenším na nejvyšších stupních řízení – kriminální podnikání se tak rychle přizpůsobuje novým podmínkám. Právě mezinárodní propojování a kooperace skupin OZ na jedné straně a úzká specializace na straně druhé, spojené s důvěrnou znalostí regionálních zvláštností, představují silný motor globalizace organizovaných kriminálních aktivit. Po pádu komunismu a tím i ukončení skleníkového efektu uzavřeného totalitního systému mezinárodní organizovaný zločin atakuje plnou silou i země bývalého socialistického bloku. I když se v tomto článku zabýváme Českou republikou, řada překvapivě shodných paralel ve vývoji sledované problematiky existuje ve všech zemích postkomunistické střední Evropy

Organizovaný zločin v Česku před rokem 1989

Některé kriminologické studie tvrdí, že organizovaný zločin v Česku před rokem 1989 neexistoval. Není to pravda. Organizovaný zločin zde byl, pouze jeho tvář byla jiná. V podmínkách totalitního státu byly „klasické“ aktivity OZ, jako obchod s drogami, zbraněmi, prostituce, vydírání, nájemné vraždy aj. omezeny na minimum. O to výraznější byly aktivity řady více či méně organizovaných skupin v ekonomické oblasti – import a distribuce nedostatkového zboží, nezákonné směny valut, export uměleckých předmětů, krádeže a prodeje zboží aj. Zejména koncem 80. let, kdy ideologická a hospodářská krize komunismu vrcholila, dochází v ČSSR k rozvoji paralelní šedé ekonomiky, která supluje neschopnost státu zajistit svým občanům dostačující přísun zboží a životních potřeb. Formují se rozsáhlé korupční sítě zasahující hluboko do sfér státního hospodářství a byrokracie. V české společnosti se objevuje nová vrstva „socialistických zbohatlíků“ – šedých podnikatelů a osob těžících ze svého postavení ve státním aparátu a stranické nomenklatuře. Tito lidé pokračují ve spolupráci i po roce 1989 – a to často i za hranicí zákona.

Změny 90. let

Na počátku 90. let se v ČR vytvořily relativně vhodné podmínky pro činnost mezinárodního organizovaného zločinu:

- s otevřením státních hranic a ekonomiky se Česká republika stává součástí globálních procesů. Do a přes ČR akceleruje přeprava lidí a zboží. Z Prahy se stává evropská metropole. Přitažlivá pro OZ je i domácí situace – rozsáhlá ekonomická transformace spojená s mohutnými majetkovými přesuny, rychlým vytvářením trhu a kapitálu poskytuje řadu příležitostí ke kriminálním operacím,
- privatizační proces, mezery v legislativě i neoficiální vládní politika „nezájmu“ o původ peněz užívaných v tomto procesu umožnily řadě stínových podnikatelů socialistické éry, zkorumpovaných byrokratů a členů nomenklatury legalizovat své zisky a vstoupit do legálního podnikání. Podsvětí tak bylo výrazně oslabeno, resp. organizované kriminální aktivity zůstaly v rukou delikventů nižšího řádu,
- „klasické“ kriminální aktivity jako loupeže, násilné zločiny, obchod s drogami, ilegální gambling, prostituce aj. neměly v socialistickém Československu nikdy vysoce organizované formy. Obchod s drogami byl rozvíjen minimálně, vraždy na objednávku a krádeže automobilů byly jevem prakticky neznámým. Pro dravé kriminální skupiny ze zahraničí pracující vysoce profesionálními metodami bylo místní podsvětí pouze malou konkurencí,
- ve sféře stínové ekonomiky vzniká okolo 15 % hrubého domácího produktu ČR (odhady do budoucnosti hovoří o 17-25 % HDP),
- zásadní změny prodělává legislativa, která teprve postupně, s obtížemi a mnohdy opožděně, vytváří právní prostředky účinnějšího boje proti organizované kriminalitě. V justičním, policejním a správním aparátu probíhá radikální přestavba prakticky za pochodu,
- existující stav společenského vědomí obsahuje rizikové faktory zvyšující možnost asociálního jednání. Přestávají platit léta zažitá pravda, osobní každodenní zkušenosti, rutinní pravidla praktického jednání. Radikálně se mění hodnotový systém. Vytvářejí se nové vzorce a kritéria společenského úspěchu, normy sociálního jednání se relativizují, je oslabena sociální regulace a kontrola – a to v situaci, kdy právní a morální vědomí společnosti bylo v důsledku vývoje minulých let pokřiveno. Ve struktuře žádoucího modelu společenského úspěchu se dostává do popředí materiální zisk, často bez ohledu na zdroje, dochází k oslabení morálních norem jako důsledku morální devastace a nenaplněných konzumních aspirací minulého období.

Celkově Česká republika představuje po roce 1989 území s výhodnou geografickou pozicí v sousedství zemí EU, slabě organizovaným podsvětím, dostatečně početným populačním potenciálem ochotným ke spolupráci v ob-

lasti nezákonných aktivit, slabými zákony, nechráněnými hranicemi, s dezorientovanou policií nezkušenou ve vyšetřování transnacionálních forem kriminálních aktivit.

Struktura OZ

Z těchto důvodů nebylo hlavním motorem organizovaných kriminálních aktivit na počátku 90. let v ČR domácí kriminální podsvětí. Moderní formy kriminálního podnikání k nám přišly zvenčí. V letech 1990-1992 mezinárodní zločin kontroloval více jak 3/4 organizovaných kriminálních aktivit na českém území. Čeští občané ovšem začali s těmito skupinami záhy spolupracovat jako řidiči, přechovávači zbraní a zboží, regionální „poradci“ aj. V roce 1993 již Češi tvořili zhruba polovinu všech příslušníků skupin OZ (ve většině případů zaujímal nižší pozice v jejich hierarchické struktuře). V následujících třech letech český fenomén dále rostl. V letech 1997-1998 byl opět poněkud zatlačen do pozadí zahraničním fenoménem. V současné době operuje podle policejních zdrojů na území ČR okolo 100 organizovaných kriminálních seskupení. Přibližně 1/3-1/2 z nich má vedoucí složky cizího původu.

Na/přes území ČR začala vyvíjet aktivity kriminální seskupení ze zemí bývalého Sovětského svazu, USA a Latinské Ameriky, Blízkého a Středního východu, východní Asie, arabských zemí, subsaharské Afriky.

Postsovětský organizovaný zločin

Postsovětský organizovaný zločin (POZ) atakoval území ČR již krátce po listopadu 1989. Dnes na českém území operují jak malé kriminální skupiny, tak i členové silných syndikátů, vybavení značnými finančními prostředky a profesionálními znalostmi. Jedná se o příchozí především z Ruska, Ukrajiny a z oblasti Kavkazu. Nejznámější z těchto skupin jsou Solncevská mafie, Rostovská mafie, dagestánská skupina Šamila Megomedova, čečenští Azdamovci, ukrajinští Solotuchovci, dále taganská, mazurská a podolská odnož moskevské mafie. Prosadit se u nás snaží i skupiny z Ázerbájdžánu a Arménie. Nejedná se pouze o občany z bývalého SSSR, ale rovněž o emigranty z bývalého SSSR, příslušníky vystěhovalecké vlny 70. let. Bossové jsou často státními příslušníky Izraele, který nikdy nepřistoupil na mezinárodní dohody o vzájemném vydávání zločinců. Gangy ze SNS uskutečňují svoji činnost vysoce profesionálně a v případě potřeby se značnou brutalitou. Praktikují jak klasické formy kriminality, jako je obchod se zbraněmi, vydírání, vraždy na objednávku, organizovaná prostituce, obchod s „bílým masem“ aj., tak i vysoce sofisti-

kované metody podvodů a kriminálních operací, mnohdy již ověřené v zahraničí. To se týká např. daňových úniků v oblasti importu a exportu ropných produktů, které ruská mafie s úspěchem provádí např. v USA a dalších zemích střední Evropy, či obchodu s radioaktivními materiály.

Základnu pro nástup POZ na území ČR vytvořili Rusové, Ukrajinci atd. žijící trvale v ČR, legální a ilegální imigranti, kteří k nám přišli po pádu SSSR, příslušníci českého podsvětí a romských komunit. Ve službách POZ roste rovněž počet „seriózních“ českých občanů a firem ochotných sloužit jako právní poradci, partneři při obskurních kriminálních operacích a praní špinavých peněz, agenti pro styk s úřady a nákup nemovitostí a pracovníci public relations. POZ obratně využívá kontaktů vytvořených s českým podsvětím během okupace sovětskou armádou, s bývalými členy nomenklatury a tajných služeb.

POZ operuje na široké mezinárodní bázi. Jako příklad za všechny může sloužit organizace Semjona Mogileviče, jejíž činnost na území ČR byla značně eliminována po pověstném zásahu policie v pražské restauraci „U Holubů“ v květnu 1995, která kontroluje více jak sto společností v Evropě, USA a Kanadě. Tyto společnosti často slouží jako zástěrka pro praní špinavých peněz a dalších aktivit. Mimo území ČR byly aktivity postsovětských zločinců zaregistrovány již ve více jak 40 zemích světa. S ročním obratem 200 miliard dolarů se „Rusové“ stali ekonomicky nejsilnější složkou evropského organizovaného zločinu. V poslední době lze sledovat jejich snahy o pronikání do kontrolních mechanismů řady zemí, včetně ČR. Vedle korupce státních úředníků se mafiánští bossové věnují legálnímu podnikání a zprostředkování obchodů, vystupují jako solidní obchodníci. Projevují značný zájem o navázání kontaktů s příslušníky české hospodářské a politické elity. Počet kasin, restaurací a obchodních společností vlastněných nebo spoluvlastněných subjekty pocházejícími z území bývalého Sovětského svazu v ČR stále roste. Část z nich slouží jako zástěrka kriminálních aktivit. „Rusové“ investují do nemovitostí v Praze, Karlových Varech, Mariánských Lázních aj. „Ruští“ bossové při usazování na území ČR očividně kalkulují s připojením ČR k Evropské unii a otevřením nových cest na Západ. Podle informací Ministerstva vnitra ČR je jejich cílem získat kontrolu nad obchodem se strategickými surovinami, bankovní sférou a prostřednictvím investičních společností, fondů a kontaktů s vládní sférou získat reálnou moc ve státě.

Italská mafie

Kriminální síť italské mafie rozšířily svůj akční rádius na české území již počátkem 90. let. První k nám vstoupila neapolská *Camorra* – a prostřed-

nictvím svých poboček v Německu a Rakousku. Jednalo se o mafiánské klany Liccardi a Guiliano. (Prahu později navštívili i vyslanci klanů Alfieri, Contini a Dinardo.) Česká policie záhy zaznamenala příliv italských obchodníků s koženými imitacemi, napodobeninami drahých kovů apod. Obchodníci pocházeli téměř výlučně z Neapole a střídali se u nás každých 6-10 měsíců. Camorra postupně vytvořila síť skladů, ubytování a restaurací v Praze, Brně, Olomouci, Zlíně, Znojmě, Ostravě, Českých Budějovicích a dalších českých městech. V druhé vlně již Italové vstoupili přímo do kriminálního byznysu jako organizátoři obchodu s kradenými vozy a drogami. Přitom úzce spolupracovali s místním romským podsvětím a českými emigranty ze Švýcarska a Rakouska. I v případě italských skupin můžeme sledovat široké mezinárodní zázemí. Např. pražská pobočka klanu Liccardi má úzké kontakty s pobočkami v Německu, Portugalsku a na Slovensku. Šéf pražské pobočky klanu Guiliano, S. F., byl roku 1994 zatčen ve Frankfurtu za podvody a falšování šeků. Během svých pobytů v Los Angeles, New Yorku a Praze udržoval kontakty s bossy ruské a ukrajinské mafie. Jako jeho právní poradce působil známý pražský advokát.

Vedle Neapolitánců zaznamenala policie v ČR aktivity klanů Spandaro a Corallo, které tvoří odnož *Cosa nostra* v americkém Miami. Do Prahy údajně vyslaly své zástupce i newyorské rodiny Genovese a Gambino a sicilská mafie z Palerma.

Italské zločinecké organizace se v ČR zaměřují na skupování nemovitostí, především v Praze.

Balkánské skupiny

Na konci 70. let se Jugoslávie stala čtvrtým nejvýznamnějším obchodním partnerem tehdejší ČSSR. Díky tomu, a faktu, že mezi oběma zeměmi byla odstraněna vízová povinnost, u nás vznikla silná jihoslovanská komunita. Ta se v 90. letech stala zázemím pro ilegální činnost řady skupin přicházejících z Balkánu do České a Slovenské republiky. I tyto skupiny v ČR záhy začaly praktikovat nelegální aktivity, v nichž měly praxi už z jiných zemí. Již na počátku 90. let se doménou Jugoslávčů stala placená ochrana v nově otevřených nočních klubech a barech. Postupně je však vytlačily „tvrdší“ skupiny z Ruska, Ukrajiny, Kavkazu a Bulharska. Jugoslávci si však zachovali významné postavení v dalších výnosných aktivitách: krádežích vozidel a jejich transportu do zemí bývalé Jugoslávie, praní špinavých peněz pro sebe a pro italské organizace prostřednictvím kasin aj., finančních podvodech a daňových únicích, násilné kriminalitě, včetně vražd na objednávku. Významnou úlohu hrají i v oblasti převaděčství a obchodu s lidmi, kde těžší zejména ze

své znalosti prostředí a kontaktů na české podsvětí. V ČR zakládají fiktivní společnosti, přes které organizátoři tranzitů zajišťují pozvání do ČR pro rizikové osoby. V této oblasti se „proslavily“ zejména společnosti PERUN a VERMIS, které založil Srb Rade Stepanovič. Jeden ze Stepanovičových „společníků“, Ifet Čota, byl mimo jiné podezřelý z přípravy atentátu na prezidenta republiky Václava Havla v roce 1993.

V nelegálním obchodu s drogami u nás jednoznačně dominují etničtí Albánci z bývalé jugoslávské provincie Kosova. Česká policie zadržuje v průměru každých 14 dnů jednoho delikventa, pracujícího pro kosovoalbánské překupníky. Pro albánské podnikání v drogovém byznysu je charakteristická značná „obchodní zdatnost“ a tvrdost v případě problémů. Mají sklon vytvářet zločinecká seskupení na základě tradičních rodinných klanů – *fares*. Kosovoalbánci získávají drogy zejména v Turecku a na Kavkaze. České „sekce“ kosovoalbánských organizací jsou zpravidla pouze výběžkem širších pašeráckých sítí rozprostřených v řadě zemí Evropy, zejména ve Švýcarsku a Německu.

Kromě obchodu s drogami se Albánci často věnují i dalším aktivitám – organizování prostituce a vyděračství, padělání dokumentů, krádežím automobilů aj. Nebezpečná je jejich snaha o průnik do českých politických a ekonomických špiček. Česká policie v současnosti registruje minimálně 5 kosovoalbánských bossů, kteří už se „oficiálně“ nevěnují nelegálním aktivitám a snaží se vystupovat jako „seriózní“ podnikatelé. Zprávy z pražského podsvětí hovoří o vybírání peněz mezi albánskými „podnikateli“ na nákup zbraní pro osvobozenou armádu v Kosovu.

Turecké zločinecké skupiny zatím neprojevují o ČR výrazný zájem, i když často využívají území ČR pro tranzity drog na Západ. Turečtí občané (z velké části kurdské národnosti) spolupracují s kosovskými Albánci, Bulhary, občany zemí bývalé Jugoslávie (Makedonci, Srby, Chorvaty), Vietnamci a Čechy při pašování lidí na Západ, zejména do Německa. Příhraniční česká města jako Rumburk, Děčín, Plzeň či Varnsdorf slouží jako kontaktní a sběrná místa pro ilegální migranty. Pašerácké gangy mají kontakty přímo s uprchlickými tábory a využívají služeb zkorumpovaných příslušníků policie a celní správy.

Činnost bulharských zločineckých organizací byla původně zaměřena na provoz erotických podniků. Ty však později převzaly zločinecké organizace z bývalé Jugoslávie. Bulhaři proto přešli na krádeže aut a dodávání prostitutek do erotických podniků, v nichž dnes po ex-Jugoslávcih získávají dominantní úlohu postsovětské skupiny.

Postjugoslávské skupiny pozvolna dohánějí postsovětské skupiny v podílu na páchání trestné činnosti násilného charakteru. Mezi jednotlivými sku-

pinami, které se vyznačují agresivitou a častou nesnášenlivostí, dochází k častým střetům při rozdělování teritorií. Výjimkou nejsou ani vraždy, páchané mnohdy pro zvýšení efektu na veřejných prostranstvích. Řada vražd je prováděna na objednávku, pachatelé ihned po provedení činu opustí území ČR. V souvislosti s těmito seskupeními roste i počet trestných činů braní rukojmí, organizovaných loupeží a vydírání.

Asijský organizovaný zločin

Podle zpráv z asijské komunity je možné v ČR očekávat silné migrační vlny z Asie. Asijští podnikatelé u nás dnes v očekávání nově příchozích z Vietnamu, Číny, Taiwanu Koreje atd. nakupují domy a pozemky. Některé odhady tvrdí, že v dohledné době bude v ČR žít více jak 100 000 Asiatů. S vlnou migrantů přicházejí i pověstné čínské *triády* – *tongy* (*tchungy*) a ostatní asijské zločinecké organizace. Míří k nám jak z Asie přes Rusko a Maďarsko, tak i ze základen v západních zemích. Nejčastějším *modem operandi* na území ČR, obdobně jako předtím v USA a západní Evropě, je zakládání obchodních společností, firem a restaurací (které často vykazují minimální profit a fakticky slouží jako krytí pro organizování nelegální migrace), a široké škály dalších aktivit, jako jsou vydírání, únosy, hazardní hry, obchod s lidmi, finanční podvody a praní špinavých peněz, obchod s drogami aj. V ČR působí několik odnoží triád – tongů z čínského Pekingu, Šanghaje, Wen-ču, Čchin-tiang a provincie Fu-tien. Vyšší představitelé těchto organizací u nás vystupují jako seriózní a movití obchodníci a pronikli i do kruhů české společenské elity. Představitelé pekingské triády – tongu „Hadí hlavy“ násilím ovládli „Ústřední sdružení čínských podnikatelů a obchodníků působících v ČR“, které původně vzniklo v roce 1995 jako organizace pro podporu obchodu a podnikání mezi Českou republikou a ČLR.

Číňané dnes pro servisní práce v ČR často využívají služeb příslušníků vietnamských komunit, které jsou na českém území etablovány již od roku 1975 v souvislosti s dovozem levné pracovní síly z Vietnamu. Příslušníci těchto komunit proto důvěrně znají české prostředí. Na zakázku Číňanů často vykonávají „špinavou práci“ potulné gangy mladých Vietnamců, které po světě putují od jedné vietnamské komunity ke druhé a prostředky k obživě získávají pácháním většinou násilné trestné činnosti. Tyto skupiny mívají od 3 do 20 příslušníků ve věkovém rozmezí od 14 do 35 let. Nemají rodinné zázemí a v případě potřeby neváhají použít zbraně. Z gangů „českého“ původu se v zahraničí smutně proslavila např. skupina Č.S., původně vietnamského pracovníka, který u nás získal povolení k trvalému pobytu na základě sňatku s romskou dívkou. Skupina počátkem 90. let emigrovala z ČR do Němec-

ka a Francie, kde prováděla pro čínské bossy vraždy na objednávku. Když zde pro ni začala být půda příliš horká, stáhla se zpět do Čech. Č.S. vždy zdatně konkuroval N.V.H. se svojí skupinou „pistolníků“. Méně násilná, ale o to aktivnější je skupina V.V.V., která na území ČR pronikla přes Slovensko z Ukrajiny. Zabývá se zejména pašováním všeho druhu a převaděčstvím migrantů z Asie dále do Evropy. Naopak importovaný gang „Létajících dračků“ má své kořeny v čínské čtvrti amerického New Yorku. V ČR dnes operuje 10-15 takových násilnických band.

Za zmínku stojí i buňka japonské Rudé Armády. Tato ultralevicová teroristická organizace vznikla v Japonsku a odtud expandovala do světa. Její šéf, původem Polák školený v USA, pronikl do ČR v roce 1997 a pravděpodobně s několika svými „soudruhy“ – Číňany vietnamského původu – ve snaze získat peníze zde začali pracovat pro čínské bossy. Gang je spojován s několika vraždami na objednávku na Mostecku.

I když struktura vietnamských organizací není tak silná a hierarchizovaná, jako v případě Číňanů, stále více vietnamských „bossů“ u nás si vytváří vlastní nezávislé kriminální sítě a začíná Číňanům zdatně konkurovat. Někdy koncem roku 1997 a počátkem roku 1998 se Číňané pokusili převzít kontrolu nad částí lukrativních ilegálních aktivit na západní česko-německé hranici, doposud ovládaných Vietnamci. Vzájemné potyčky skončily několika vraždami a hrozbou Číňanů, že zapálí vietnamskou tržnici v Modřanech. Problém vyřešila až schůzka vietnamských a čínských bossů v Praze, kde došlo k dohodě o vymezení sfér vlivu.

V roce 1997 policie v ČR zaznamenala přítomnost asijské mafie, *boryokudanu*. Očekávána je její expanze v souvislosti s dovozem investic.

Subsabarský organizovaný zločin

Afričtí překupníci a pašeráci drog začali využívat východoevropských tras zhruba od počátku 90. let. Početné skupiny jejich drogových kurýrů se v té době objevily v bývalém Sovětském svazu, Polsku, Rumunsku, Maďarsku, Jugoslávii, Bulharsku a bývalém Československu. Tyto země se staly především tranzitním územím zásilek drog směřujících do západní Evropy a USA. V té době nabyla na významu např. letecká trasa Lagos (Nigérie) – Sofie (Bulharsko) – Praha. Mezi prvními zadrženými pašeráky drog převažovali Nigerijci, resp. držitelé nigerijských pasů. Dále mezi nimi byli Ghanci, Gambijci, Konžané, Sudánci, Tanzánci. Drogoví kurýři této první vlny neměli mnoho zkušeností s prostředím východní Evropy a byli zpravidla nepřilíživě „proškolení“ pro svoji práci. Jejich „zaměstnavatelé“, mnohdy bossové vysoce organizovaných pašeráckých seskupení, se očividně spoléhali na to,

že kurýři ve „východoevropském zmatku“ snadno uniknou pozornosti celníků a policie, zavalených jinými problémy. Tento trend byl na českém území potvrzen v březnu 1990, kdy byl v kempu poblíž Prahy zadržen Swetu Said Mlawila se 180 g heroinu nakoupeného v indické Bombaji. Jeho dopadení pražskou policií přispělo k usvědčení „kodaňské spojky“, rozsáhlého gangu Gambijců a Tanzánců, který pašoval heroin z pákistánského Karáčí a později Bombaje přes polské a české území do Německa, Dánska, Švédska, Norska a Velké Británie. Krátce po tomto prvním případě následovala doslova invaze nigerijských kurýřů na letiště v Ruzyni a řada záchytů afrických drogových kurýřů.

Poté, co východoevropští celníci a policie začali africké pašeráky drog rutinně zachytávat, jejich příliv do oblasti středovýchodní Evropy (ČR, Polska, Maďarska, Slovenska) v relativně krátké době ustal. Pokračoval však ve směru na Balkán a do zemí SNS. Důvodem byla zejména chaotická bezpečnostní situace v těchto oblastech, která umožňovala bezpečnější organizování drogových tranzitů.

Subsaharským gangům poté trvalo tři roky, než vypracovaly novou, efektivnější strategii pro střední Evropu. Do tohoto regionu začali opět pronikat od roku 1994. Jejich hlavním „modem operandi“ se zde stalo verbování kurýřů pro převozy drog. Důvodem je, že východoevropští kurýři jsou všeobecně „levnější“ – ochotní pracovat za nižší honorář než jejich západní „kolegové“, a navíc nebývají dobře informováni o možných důsledcích svého konání v případě zatčení a vysokých trestech za pašování drog zejména ve výchozích zemích. V Moskvě k této práci využívají známé prostitutky a mladé ženy z venkova, které dnes masově přijíždějí do hlavního města za prací. Jak svědčí případy zadržení českých „mezků“ pracujících pro Nigerijce v Thajsku, Uruguayi, Brazílii, Skandinávii i dalších západoevropských zemích, aktivní verbíři působili, nebo nadále působí, i na území ČR. Podle různých informací se honoráře kurýřů za převoz drog pohybují mezi 2-5000 dolarů – významnou úlohu přitom hraje převážené množství a počet celních kontrol, jež musí najatý kurýř absolvovat.

Do hostitelských zemí přijíždějí afričtí překupníci drog jako „studenti“, „turisté“, „pasažéři v tranzitu“, „političtí uprchlíci“, „podnikatelé“. Po příjezdu často své pravé doklady ukrývají a buď se prokazují zfalšovaným potvrzením velvyslanectví o ztrátě cestovního pasu nebo falešnými doklady. Není neobvyklé, že u sebe mají i několik padělaných pasů různých zemí, vystavených na rozličná jména. K základní logistice patří i pronajaté konspirativní byty a kontakt na kvalitní právníky připravené okamžitě zasáhnout v případě problémů. Velkou výhodou subsaharských drogových skupin je, že jejich

členové mezi sebou komunikují v rodných jazycích, pro které vyšetřovatelé jen obtížně nalézají tlumočníky. Jen v samotné Nigérii existují čtyři stovky takových nářečí.

Frekventovanou metodou získání povolení k trvalému pobytu je uzavírání sňatků s občany hostitelských zemí za úplatu. Podle některých zdrojů se cena takového sňatku v ČR pohybuje kolem 200 000 korun, ovšem může být i mnohem nižší. Ve východoevropském prostředí, vyznačujícím se slabými mechanismy kontroly hospodaření podnikatelských subjektů, je pak častou cestou k legalizaci pobytu i zakládání krycích firem a společností, které často nevyvíjejí žádné nebo jen minimální aktivity. Důvodem zájmu afrických skupin na získání povolení k trvalému pobytu, případně občanství v ČR a dalších zemích postkomunistické střední Evropy, je jednak usnadněný přístup do zemí Evropské unie – s českým, polským, maďarským či slovenským pasem, na rozdíl od pasů řady afrických zemí, je dnes možné cestovat po západní Evropě prakticky bez omezení. Druhým důvodem je potenciál východoevropského drogového trhu a menší zkušenosti i aktivita bezpečnostních složek. V oblasti středovýchodní Evropy registrujeme řadu afrických překupníků drog, kteří původně působili v zemích EU. Poté, co odtud byli vytlačeni policií, zahajují novou „kariéru“ na Východě. Vedle toho si ovšem udržují i své předcházející západoevropské kontakty.

Africké gangy operující ve světě se nevyhýbají spolupráci s domácím podsvětím, včetně příslušníků dalších mezinárodních skupin jako jsou Italoové, Latinoameričané, Asijci, Rusové. Informace z Moskvy hovoří o jejich kooperaci např. i s u nás známou solncevskou mafií. Rovněž jejich aktivity nebývají omezeny pouze na drogy. Podílejí se na pašování lidí, falšování dokladů, krádežích aut a jejich dopravě do Afriky, obchodu se zbraněmi. V několika případech byly registrovány nákupy zbraní za drogy nigerijské provenience. Tyto zbraně, odcizené z postsovětských armádních skladů, byly určeny pro vojáky armád, bojujících v několika afrických lokálních konfliktech.

Jeden z největších případů tohoto typu je spojen s ČR. Nigerijci byli zapojeni do zatím největšího odhaleného případu pašování 3 kilogramů vysoce obohaceného uranu, zachyceného v prosinci 1994 v Praze. Materiál měl být původně převezen z ČR do Německa a odtud do Nigérie. Nigerijci měli za toto zboží (určené pro anonymní třetí zemi) zaplatit drogami. Ty měly být zdistribučovány na západoevropském trhu. Vzniklý zisk se měl vrátit do SNS.

Zvláštní formou kriminálního podnikání nigerijských organizací je rozesílání tzv. „zvacích dopisů“, kdy jsou podnikatelé pod příslibem velkých zisků z účasti na finančních operacích zváni do Afriky a potom okrádání. Odesílatelé přitom pracují kvantitativní metodou – rozesílají tisíce dopisů bez výbě-

ru s tím, že se alespoň malá část podnikatelů „chytí“. Jeden z těchto dopisů obdržel dokonce i prezident Václav Havel. Nová vlna těchto dopisů zasáhla území ČR v loňském roce a je s vysokou pravděpodobností organizována z ČR.

Arabské organizace

Země postkomunistické Evropy měly v minulých dobách dobré styky s arabským světem. Studovalo v nich mnoho arabských studentů, přicházeli sem arabští pracovníci. Po rozpadu komunistického bloku se někteří z nich do východní Evropy vrátili. Svých znalostí místních reálií a osobních kontaktů začali využívat zejména v obchodu s drogami. I když hlavním cílem zásiłek ze severní Afriky a Blízkého východu zůstává zřejmě Polsko, ani Česká republika nestojí stranou. První arabské skupiny obchodující s drogami se objevily v Praze v roce 1991. První případ pašování drog velkého rozsahu byl zaregistrován v roce 1994, kdy byl v marockém Tangeru odsouzen k osmi letům vězení za pašování drog český občan Jiří Černých, pracující pro arabské překupníky. V jeho kamionu bylo nalezeno 2,5 tuny hašiše.

Nyní působí v republice řada dobře organizovaných gangů, do jejichž činnosti se kromě Arabů zapojuje i stále více Čechů. Arabská drogová síť dnes dosahuje od marockého Rifu až na Václavské náměstí, do pizzerie v Revoluční ulici či do Slovanského domu v Praze. V posledních letech lze pozorovat odklon k obchodu s heroinem, který je mnohem lukrativnější.

Osoby z arabských zemí se v ČR seskupují kolem emigrantů arabského původu, kteří mají v současné době již české občanství nebo na území ČR pobývaly v 80. letech. Jedná se o bývalé státní příslušníky Libanonu, Libye, Sýrie, Jordánska, Iráku, Súdánu a Alžírsku. Dalšími oblastmi kriminálního podnikání, jimž se Arabové věnují, je obchod se zbraněmi a obtížně prokazatelné finanční machinace. V roce 1995 byl zatčen šéf arabského gangu, který prostřednictvím těchto machinací vydělal v ČR více jak půl miliardy korun. Arabské zločinecké podsvětí v ČR udržuje pravděpodobně kontakty s některými fundamentalistickými a teroristickými organizacemi jako jsou např. Fronta islámské spásy (FIS) a Ozbrojená islámská skupina (GIA) z Alžírsku. Zvýšená aktivita islámských fundamentalistů byla zaznamenána v souvislosti se zahájením vysílání Rádía Svobodná Evropa z Prahy do Íránu a Iráku.

Latinskoamerický organizovaný zločin

Téměř sto kilogramů kokainu zadržných na hraničním přechodu v Bělovsi u Náchoda v roce 1991, 700 kg kokainu zabavených v průběhu mezinárodní policejní akce „Blizzard“ ukončené v roce 1995, 7 tun marihuany

objevených německou policií v Hamburku v zásilce adresované na jistou pražskou firmu, 60 kg kokainu propašovaných do ČR v plechovkách na kávu a zabavených v Opočně, řada drogových kurýrů odhalených na ruzyňském letišti. To je výčet jen nejdůležitějších případů, dokazujících, že latinskoamerické drogové organizace rozšířily svůj akční rádius i na území ČR.

Jihoameričtí obchodníci se dnes zaměřují mnohem více na pašování kokainu do Evropy než v dřívějších dobách. Po celé Evropě vznikají společnosti registrované jako realitní kanceláře, dopravní podniky, firmy zabývající se importem a exportem, peněžní instituce, bezpečnostní agentury. Po společenských změnách ve východní Evropě na počátku 90. let vstoupily latinskoamerické překupnické sítě i do zemí bývalého komunistického bloku. Snad nejvýrazněji se změna společenské situace v této oblasti projevila v masovém přílivu drogových kurýrů, zejména tzv. „polykačů“, převážejících zásilky drog v žaludcích a tělních dutinách. Po celé střední Evropě se začaly objevovat „turistické“ výpravy z Latinské Ameriky, jejichž členové testovali možnosti daných zemí pro drogové tranzity. Letiště v Ruzyni se záhy stalo jedním z frekventovaných míst tranzitu drogových kurýrů z Kolumbie, Venezuely aj. ve směru na Západ. Vedle těchto „živelných“ tranzitů drog v zemích postkomunistické střední Evropy začaly vznikat nejrůznější, nejčastěji exportní a importní společnosti napojené na Latinskou Ameriku. Tyto firmy slouží jako krytí pro přepravu větších zásilek drog, ale i ilegálních dodávek zbraní. Největší, co do jednorázové přepravovaného množství drogy, bývají kontejnerové zásilky, kdy je kokain ukryt v legální zásilce různého zboží. Tak byl kokain zjištěn v kompotovaném ovoci, cukru, textilu, dřevěných paletách aj. Východní Evropa je považována za nízkorizikové teritorium, kde objemy drog zadržovaných policií nepřesahují 5-10 %. Právě tato skutečnost a rovněž geografická blízkost se zeměmi Evropské unie učinila ze zemí východní Evropy aktivní překladiště latinskoamerického kokainu a kanabinoidů ve směru na Západ. Stále větší množství těchto drog končí i v místních distribučních sítích.

Častým *modem operandi* je přitom transport většího množství drog na území některé z východoevropských zemí, jejich rozdělení na menší zásilky (1-100 kg) a následná přeprava k „zákazníkům“ napojeným na cílovou distribuci na Západě. Jak pozemní, tak i letecké záchyty nasvědčují, že v ČR funguje aktivní překladiště kokainu, vypravovaného odtud dále do západní Evropy. Nedávné odsouzení Kolumbijce Alfonza Calderóna Ramíreze k 11 letům vězení a vyhoštění za pokus o propašování 60 kilogramů kokainu ani zdaleka neznamena konečnou tečku za aktivitami latinskoamerických překupníků drog na českém území.

Výčet kriminálních seskupení, která dnes na či přes území ČR operují, není ani zdaleka úplný. Dochází mezi nimi k soupeření o moc, rozdělování sfér vlivu i vzájemné kooperaci a propojování.

Národní hrozba

V médiích a tisku je často komentována prudce rostoucí úroveň kriminality po roce 1989. Fakticky aktuální počet zjištěných trestných činů v ČR není řádově o mnoho vyšší nežli v jiných zemích EU; např. Švédsku – zemi s přibližně stejným počtem obyvatel, ale pověstí „bezpečného“ státu. Nárůst kriminality je dramatický ve srovnání s obdobím před rokem 1989, ale ne s evropskými standardy. Zdá se, že běžnou kriminalitu budeme i přes veškeré obtíže schopni časem zvládnout. Stejnou věc není možné říci o oblasti zejména vyšších forem organizované kriminality. Zde jsou výsledky neuspokojivé.

Vedle narůstajících projevů domácího organizovaného zločinu na území ČR zaznamenáváme vysoký stupeň organizovanosti a rozšiřující se rozsah působnosti kriminálních skupin s mezinárodním dosahem. Velká část těchto skupin již prodělala fázi uchycení a stabilizace v podsvětí i v ekonomických a sociálních strukturách ČR a směřuje k vyšším formám aktivit – včetně snah o ovládnutí těchto struktur. Rychle roste i počet „seriózních“ českých občanů a firem působících jako právní poradci či partneři při obskurních kriminálních operacích a praní špinavých peněz, agenti pro styk s úřady a nákup nemovitostí, pracovníci public relations aj. Rovněž ochota části představitelů průmyslové a finanční sféry spolupracovat se zahraničními investory disponujícími obskurními zdroji financí či firmami, v jejichž pozadí stojí organizovaný zločin, je u nás vysoká.

V průběhu devadesátých let se v české společnosti vytvořila vrstva podnikatelů, které z nedostatku jiné terminologie označujeme jako „špinaví byznysmeni“. Pro tento typ lidí je rozhodující míra zisku bez ohledu na to, zda jí bylo dosaženo v rámci či za hranicí zákona. Obratně využívají mezer v legislativě a v případě nutnosti neváhají využít i značně tvrdých prostředků k dosažení svých cílů. Právě „nezájem“ o zákonnost spojuje tyto lidi s organizovaným zločinem. Moderní „průmysl zločinu“ je ve své podstatě rovněž „podnikatelskou“ aktivitou fungující podle modelu prosperujícího. Hranice mezi legální a nelegální podnikatelskou sférou proto bývá často nezřetelná – to zejména v zemích s nedostatečně rozvinutým právním prostředím, mezi něž transformující se Česká republika bezesporu patří. Domácí a zahraniční „špinaví byznysmeni“ dnes už mnohdy úzce spolupracují. ČR se stala součástí globálních kriminálních sítí.

Česká republika se v současné době připojila ke všem významným ujednáním proti organizovanému zločinu. Podepsala předvstupní pakt o organizovaném zločinu mezi členskými státy EU a uchazečskými zeměmi střední a východní Evropy (Brusel 1998), přijala řadu nových zákonů a norem týkajících se praní špinavých peněz, nezákonného obchodu s drogami, nezákonné migrace atd. Další modifikace jsou připravovány. Legislativní systém ČR bude kompatibilní s normami EU po roce 2001. Česká vláda bude schopna splnit své závazky vůči EU ve sféře rekonstrukce legislativy. Nadále však postrádá dostatečnou moc prosadit tento právní systém v praxi. České policejní a bezpečnostní složky trpí nedostatkem zkušeností, technického i personálního vybavení pro potlačování organizovaných kriminálních aktivit, zejména pak aktivit s mezinárodním dosahem. Rovněž oblast justice trpí nedostatkem odborníků, z nichž většina dává přednost práci v soukromém sektoru. Projednávání soudních případů se neúměrně protahuje, věznice jsou přeplněny. ČR se s 220 vězni na 100 000 obyvatel řadí na první místo v Evropě (v Rakousku a Německu jde přibližně o 80 vězňů na 100 000 obyvatel).

Problematická nadále zůstává i oblast mezinárodní bezpečnostní spolupráce. Organizované kriminální „podnikání“ s mezinárodním dosahem se dnes vyznačuje specializací a návazností. Rozbor aktivit mezinárodních zločineckých skupin na českém území jasně prokázal, že velkou část z nich, své *know-how*, tyto skupiny v minulosti úspěšně praktikovaly někde v zahraničí. Po roce 1989 je pak pouze přenesly na české území. Zároveň to, co se na území ČR mnohdy jeví jako naprosto legální aktivita, může být v mezinárodním měřítku článkem řetězce společensky vysoce nebezpečných kriminálních aktivit. Jedním z nejslabších míst naší rezistence proti organizovaným kriminálním aktivitám je vedle nestabilní ekonomické a společenské situace, poznamenané vysokou úrovní korupce a oslabením etických norem, i neschopnost oprostit se od úzce regionálních přístupů a chápat daný problém v jeho mezinárodním kontextu. Neustále se opakující proklamace o nutnosti zachování si „státní suverenity“ v situaci, kdy fakticky dochází k oslabení významu státních hranic, jsou historickým archaismem. V evropském kontextu je nutné namísto neprostupných bariér budovat „síť“ – resp. vytvářet bezpečnostní systémy schopné propustit vše pozitivní, co světové dění přináší, a naopak eliminovat negativní prvky. To není možné bez úzké spolupráce bezpečnostních složek řady zemí světa. ČR je členem Interpolu, navázala formální kontakty s Europolem atd. Rozsáhlejší spolupráce však zatím stále vázne na celé řadě legislativních i operativních obtížích.

To, s čím se dnes ve střední Evropě setkáváme, je skutečný „střet kultur zločinu“ – a nově přichází se stávají v tomto střetu snadnými vítězi. Meziná-

rodní organizovaná kriminalita a organizovaný zločin vůbec představuje reálnou hrozbu pro stabilitu států. Disponuje značným ekonomickým potenciálem, snaží se ovlivňovat politický a ekonomický vývoj v regionech, kde působí. Její vliv stoupá. To nedává dobré výhledy do budoucnosti. ■

Summary:

Miroslav Nožina: *Global Crime in Little States – the Czech Republic Case*

The tumultuous changes in the late 1980s and early 1990s, when a number of countries of the former socialist bloc set out on the road of democracy and market economy, do not usher in solely positive phenomena such as progress, freedom or a reduction of military-political threats to global security. The liberalization of society, the ongoing economic and social transformation in post-communist countries – all this creates a suitable environment for the spreading of social pathological features such as terrorism, extremism, violence, illegal migration, trade in human beings, prostitution, economic crime, the abuse of drugs... A step into the democratic world was for our country also a step into the world of international crime, which today operates on global dimensions.

All post-communist Central European countries – i.e. the Czech Republic, Poland, Slovakia and Hungary, experienced a dramatic increase of crime at the beginning of the 90's – though only by the "local standards". This is because during the communist regime the crime rates were very low and far below the levels of crime in Western countries. According to criminal statistics – the total number of criminal delicts in the Czech Republic (CZR) is actually not too much higher than in countries like Sweden which has the same sized population and a reputation for law-abiding citizens. The rise in the Czech Republic is spectacular, however, when compared with the low level of criminality before 1989. Far more dangerous is the emergence of organized crime networks which has reached alarming proportions by the end of the 90's. It has several reasons:

- some criminological studies suggest that organized crime (OC) did not exist in the CZR before 1989. This is far from true. Criminal groups at various levels of organization successfully developed their activities in the former Czechoslovak Socialist Republic. Their members were engaged in a wide spectrum of economic criminal activities including import of consumer goods, illegal money exchange, illegal export of artifacts,

etc. This type of crime could not be successfully performed without contacts, as well as the support of some police and state administrative. Corruption networks, willing to work for anybody who possessed a sufficient amount of money, were established. These people have been co-operating after the Velvet Revolution, often willing to cross legal lines;

- the fundamental social, political and economic transformation after 1989 brought new changes into world of crime: the privatization allowed many shadow businessmen, corrupt communist officials, smugglers or black market currency dealers to legalize their money and enter the legal sphere, leaving the criminal business in the hands of lower level criminal delinquents; on the other hand, the CZR represented a territory with permissive laws, unprotected frontiers, an advantageous geographic in close vicinity of the European Union, with a police force inexperienced in the investigation of OC. There was virtually no competition among criminal groups and it was easy to find a sufficient amounts of people eager to make easy money. As a result of this situation, the CZR represented a very attractive territory for transnational OC. Currently, there are approximately 100 organized criminal groups operating in the CZR. 1/3-1/2 of them are of foreign origin. The Czech Republic has attracted criminal delinquents from the former Soviet Union, the Balkans, Israel, Italy, Latin America, the Arab countries, Sub-Saharan Africa and Eastern Asia.

Post-Soviet OC (ROC) invaded the CZR with full force immediately after 1990. The small, more or less independent “Russian” criminal groups have been operating parallel with envoys of strong post-Soviet criminal syndicates equipped with unlimited financial resources and excellent professional knowledge. Together with violence acts, ROC practice highly sophisticated methods of financial fraud and penetration into business, financial and administrative structures. Activities of the Solntzevo, Solomonskaia, Rostovskaia, Taganskaia, Mazurskaia, Podolskaia and Luganskaia mafias have also been enregistered in the CZR. Together with the Chechen gangs (Azdamov group), Azerbaidjan, Dagestan, Georgian and Armenian organizations from the Caucasus they attacked Czech territory starting gang wars with competitive post-Soviet and Balkan organizations for zones of influence. They are able to co-operate flexibly with other groups in criminal business. Co-operation of the Czech ROC sections with partner sections in the C.I.S., nearly all of Europe and the USA are frequent.

Camorra from Naples is the most influential criminal organization from Italy in the CZR. Its members have been penetrating Czech territory since 1990, mainly from bases in Germany and Austria. The *Camorra* branches in

Prague belong to the Liccardi and Giuliano clans. What is typical, the Prague branch of the Liccardi clan has close contacts with branches in Germany, Portugal and Slovakia. The Czech security forces discovered activities of the several clans of *Cosa Nostra* – mainly Spandaro and Corallo – and *Sicilian Mafia* from Palermo.

The “number one” among Balkan criminal groups are Albanians from Kosovo. They are active mainly in the drug transits across Czech territory via the famous Balkan Route and in the distribution of drugs on the Czech black market. Many of them show a tendency to establish themselves in the CZR permanently. Many goldsmith’s shops and boutiques in the centre of Prague are owned by Albanians suspected of drug dealing. *Turks*, *Bulgarians* and citizens of the former Yugoslavia – *Macedonians*, *Serbs* and *Croats* – are active in the smuggling of people through the CZR. They exploit their good knowledge of the terrain and their long-time contacts with the Czech criminal underworld from the communist era.

According to intelligence reports from the Asian community, strong immigration waves from Asia to Central Europe are expected. This provides an excellent opportunity for Asian organized crime to escalate its activities in the CZR and across Europe. Several branches of the Chinese Triads from Beijing, Shanghai, Wenzhou, Quitiang and Fujian work in the CZR. The Beijing tong “Snakes’ Heads” is the most active among them. Asians are engaged in the street trade of textiles, electronics, cigarettes and foods, gradually moving from streets to supermarkets. Other frequent activities are people smuggling, racketeering, kidnapping, enforcement activities including contract killing, usury thefts, illegal gambling, trade with people, prostitution, counterfeit activities, trafficking in weapons and illegal transfers of money. The Triads have built a network of restaurants across CZR territory serving money laundering purposes.

African traffickers in drugs have been using East European routes since the 1990’s. The most active drug couriers are of Nigerian nationality – or Nigerian passport holders. Other nationalities include Ghanians, Gambians, Zairians, Soudanese, Tanzanians... Some groups are composed exclusively of former friends from studies in the East European countries. They are active in the smuggling of drugs, people, counterfeit passports, in the “invitation letters” operations, when Czech businessmen are invited to African countries on the pretence of high profits and then robbed, etc.

The Arabs are engaged in marijuana and hashish smuggling from Northern Africa and the Near East – and in the last 2 to 3 years in the heroin trade as well. They are active in weapons trade, illegal migration and finan-

cial fraud. In 1995, the chief of an Arab gang specializing in financial fraud was seized. The gang had made more than 17 million US dollars in the course of its activity in the CZR.

What is considered to be very dangerous for the stability of Czech society, are attempts of some organized crime bosses to penetrate Czech political and economic life. The tendency to create a stable base is common to nearly all international criminal organizations in the CZR. Criminal bosses have a tendency to act as serious businessmen, to develop legal activities and contacts with the Czech elite. The number of casinos, restaurants and business companies owned by Russians, Kosovo Albanians, Chinese, Italians or with their participation is steadily growing in the CZR. A considerable amount of them has been acting as a respectable front for criminal activities. Especially in the last few years, the Czech police have registered ROC attempts at penetrating state control mechanisms. According to a Czech Ministry of Interior's confidential report, their goal is to gain control over the trade in strategic raw materials, banking and through mediation of investment companies, funds and contacts with the governmental sphere, to gain real power in the CZR.

Several big "bosses" of the Kosovo Albanian drug organizations are coordinating their drug networks activities from Czech territory across all of Europe. Thanks to their good connections with the Czech underworld and the corrupt circles of the state administrative apparatus, the Kosovars are feeling relatively safe in the country.

The security and stability of the state when threatened also has secondary effects connected to the relations of the international OC with terrorist and political groupings. The Czech Arab underworld has contacts with some fundamentalist terrorist organizations such as the Algerian FIS and GIA. Increasing activity of their envoys was enregistered in connection with the start of Radio Free Europe's broadcast from the CZR to Iran and Iraq.

Two years ago, when a group of Kosovo Liberation Army emissars appeared in Prague to collect money for the financing of an insurgency in Kosovo, the criminal bosses were among the most open-handed contributors. Afterwards, the weapons for insurgency were bought somewhere in Switzerland as rumors go.

To date, in the sphere of legislative, the CZR has joined all important international agreements against crime. The Pre-accession pact on organized crime between the member states of the EU and the applicant countries of CEE – including the CZR – was signed in Brussels in May 19, 1998. New laws (money laundering (1996), illicit drug trafficking and drug abuse (1998),

etc.), facilitating the fight against OC were issued in the CZR in the last few years. The law is fully compatible to European standards with exception of more liberal permanent residence permits and awkward asylum policy. New modifications are being prepared. They include visa renewal and elimination of illegal foreign workers on the CZR territory.

In the sphere of home affairs and justice, the legislative system of the CZR will be compatible with the EU norms around the year of 2001. Contacts with the European security structures (for example EUROPOL) have formally been established as well. So there is not the main obstacle.

The Czech government will be able to fulfil its obligations to the EU in the sphere of reconstruction of legal system. However it still lacks sufficient power which is able to implement effectively the legal system into practice. The problem is alarming especially face to face with the rising problem of organized crime.

What we are facing in the last years in the Central Europe is a virtual "clash of cultures of crime" – and the newcomers are becoming easy winners. The transnational OC in the Czech Republic is in a position to "buy" members of parliament, bribe government officials and thus secure impunity from investigation and prosecution, to create parallel economy of crime.

Effective law enforcement co-operation and judicial co-operation across national borders is developing very slowly because of many legislative and technical obstacles. It is a sad fact that progress in international security co-operation is still a question for the future in the situation, meanwhile OC is flexibly developing activities across national borders and political, ethnic and ideological lines.